

Mamo.cz

Současnost a budoucnost informační podpory programu screeningu karcinomu prsu

Ondřej Ngo, Ondřej Májek, Ladislav Dušek

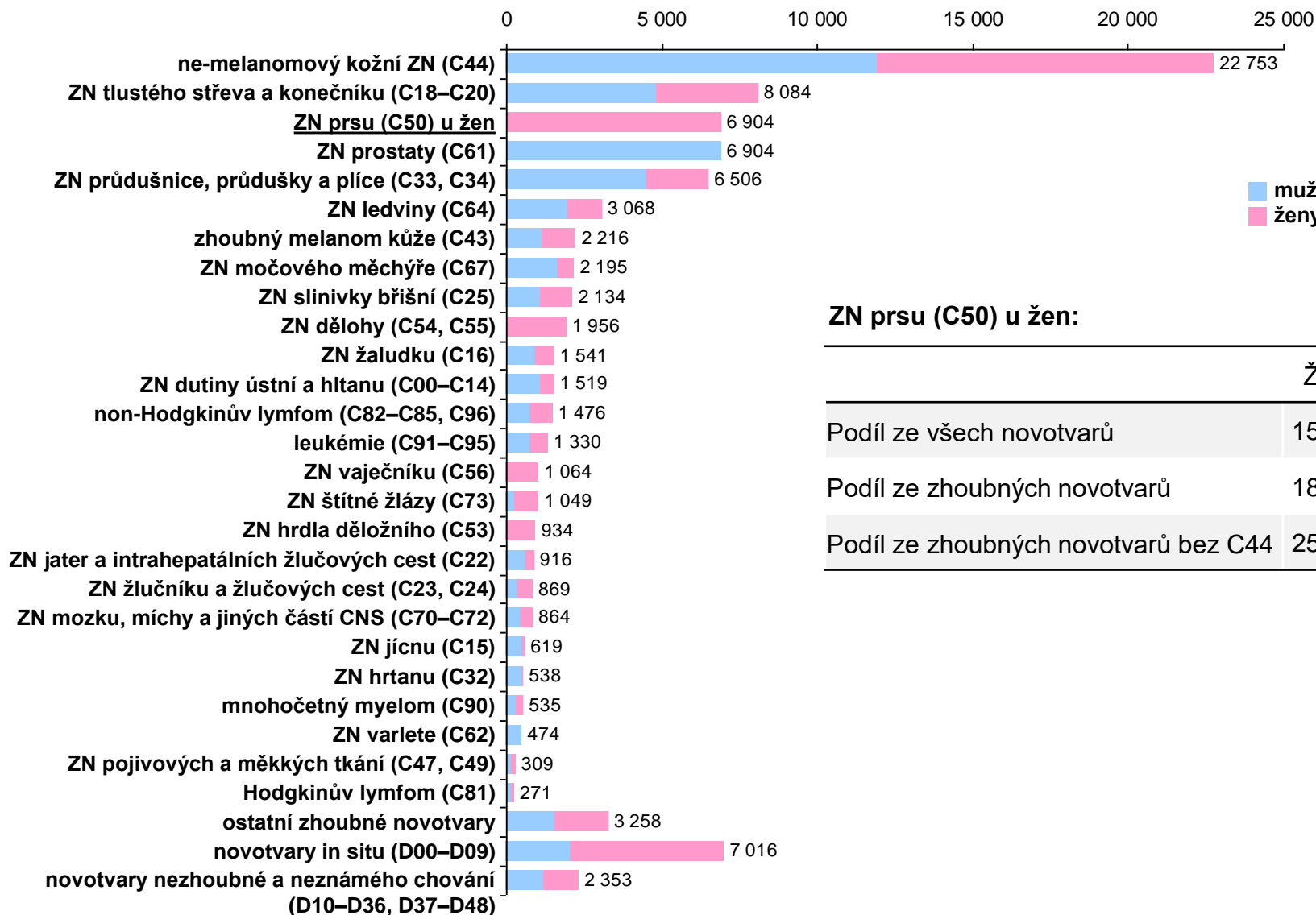

1

Epidemiologie zhoubného nádoru prsu

Počet nově diagnostikovaných novotvarů ročně

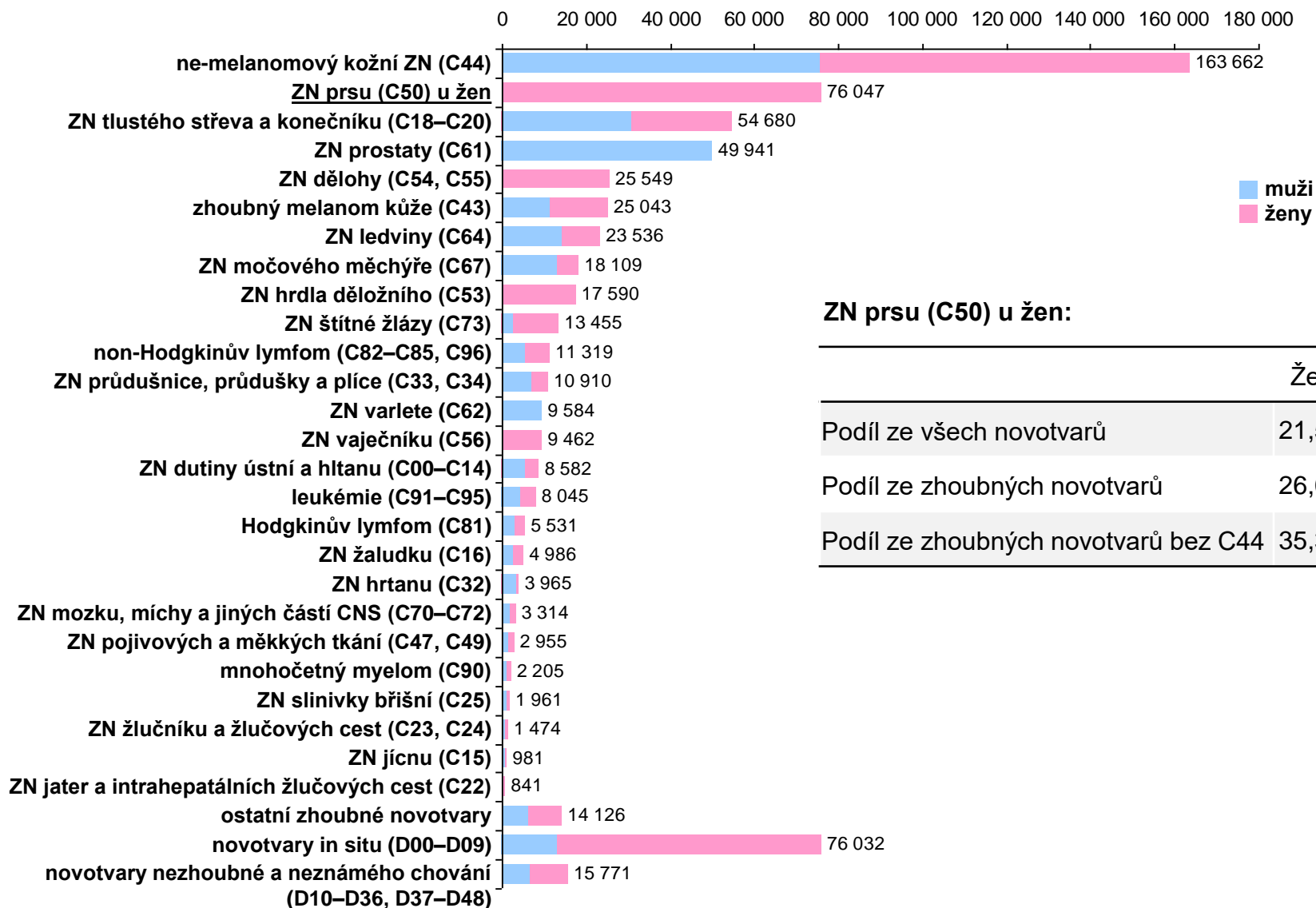

ZN prsu (C50) u žen:

	Ženy	Celkem
Podíl ze všech novotvarů	15,8 %	7,7 %
Podíl ze zhoubných novotvarů	18,4 %	8,6 %
Podíl ze zhoubných novotvarů bez C44	25,8 %	12,0 %

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Počet žijících osob s onemocněním nebo jeho historií

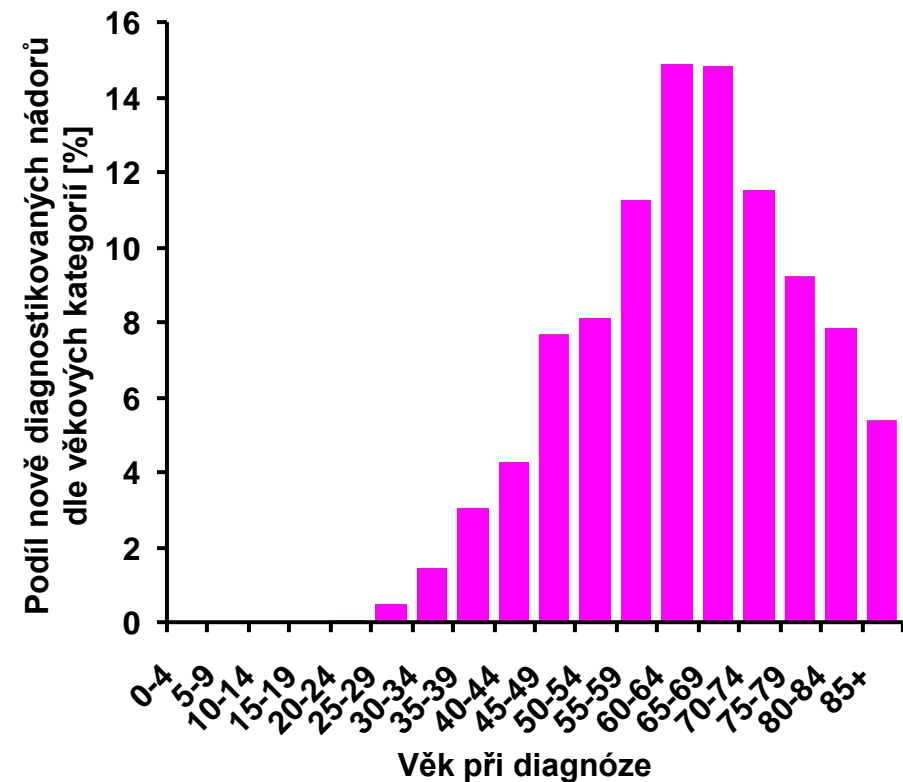

ZN prsu (C50) u žen:

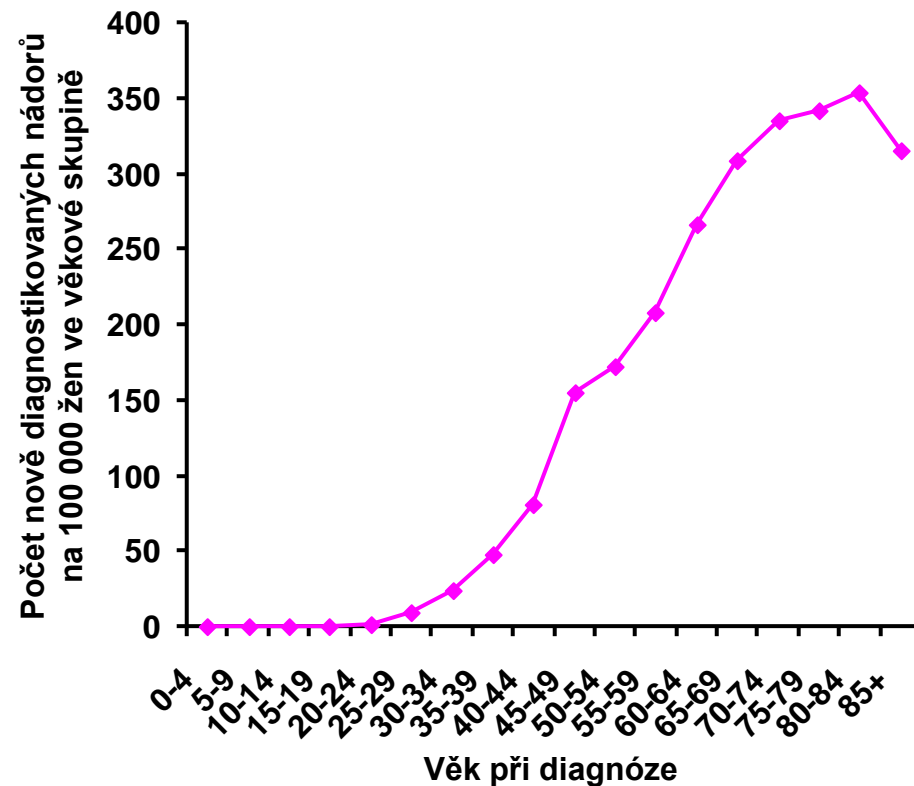
	Ženy	Celkem
Podíl ze všech novotvarů	21,5 %	12,8 %
Podíl ze zhoubných novotvarů	26,0 %	14,6 %
Podíl ze zhoubných novotvarů bez C44	35,3 %	19,9 %

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Věková struktura

Věkově specifická incidence

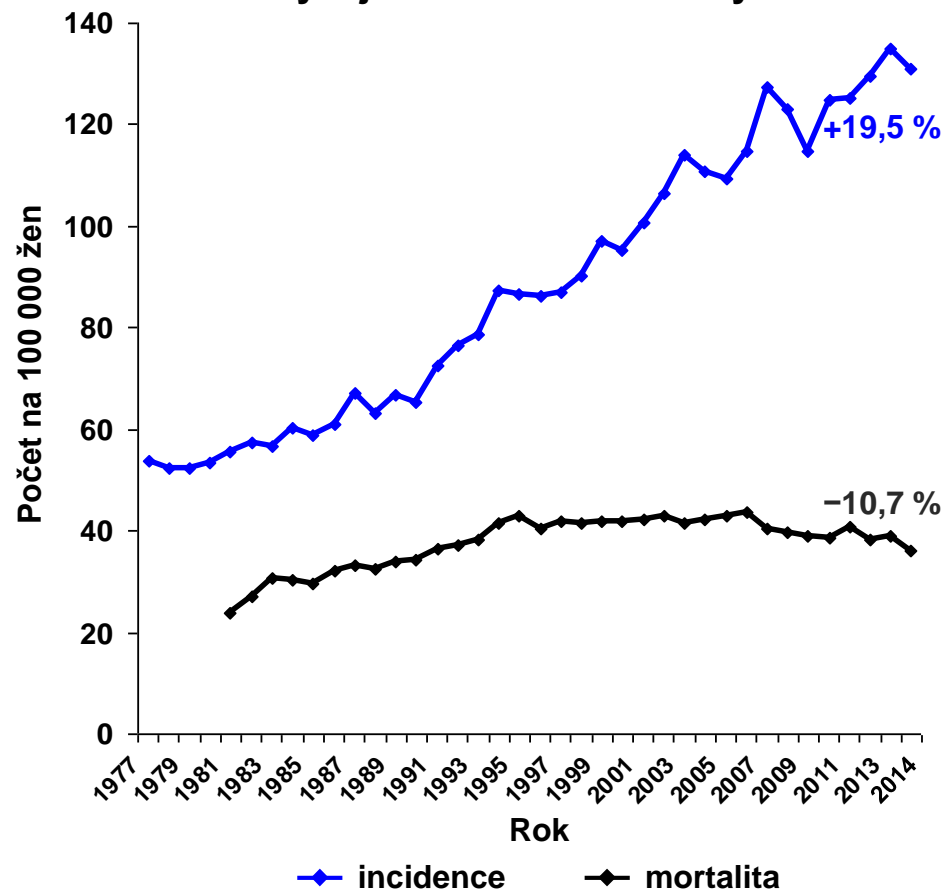
	počet ročně	% nově diagnostikovaných
Ženy s C50 mladší 35 let	136	1,9 %
Ženy s C50 mladší 45 let	637	9,2 %

Věk při diagnóze

Průměr	64 let
Medián	64 let
25% - 75% kvantil	54 - 73 let

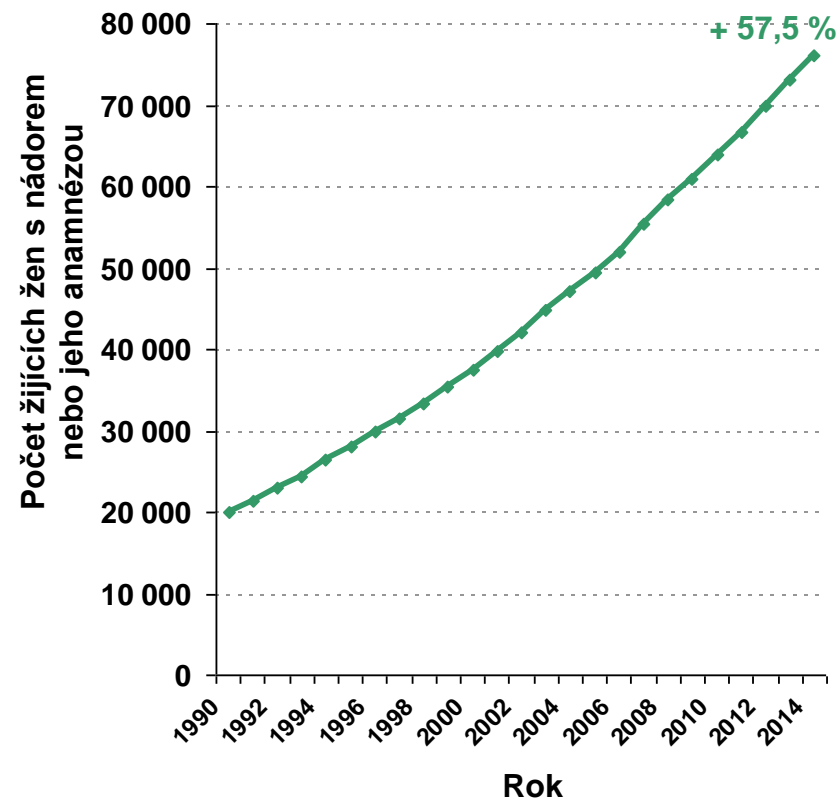
Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Vývoj incidence a mortality

%: trend růstu (poklesu) mezi roky 2004–2014

Vývoj prevalence

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

INCIDENCE v roce 2017

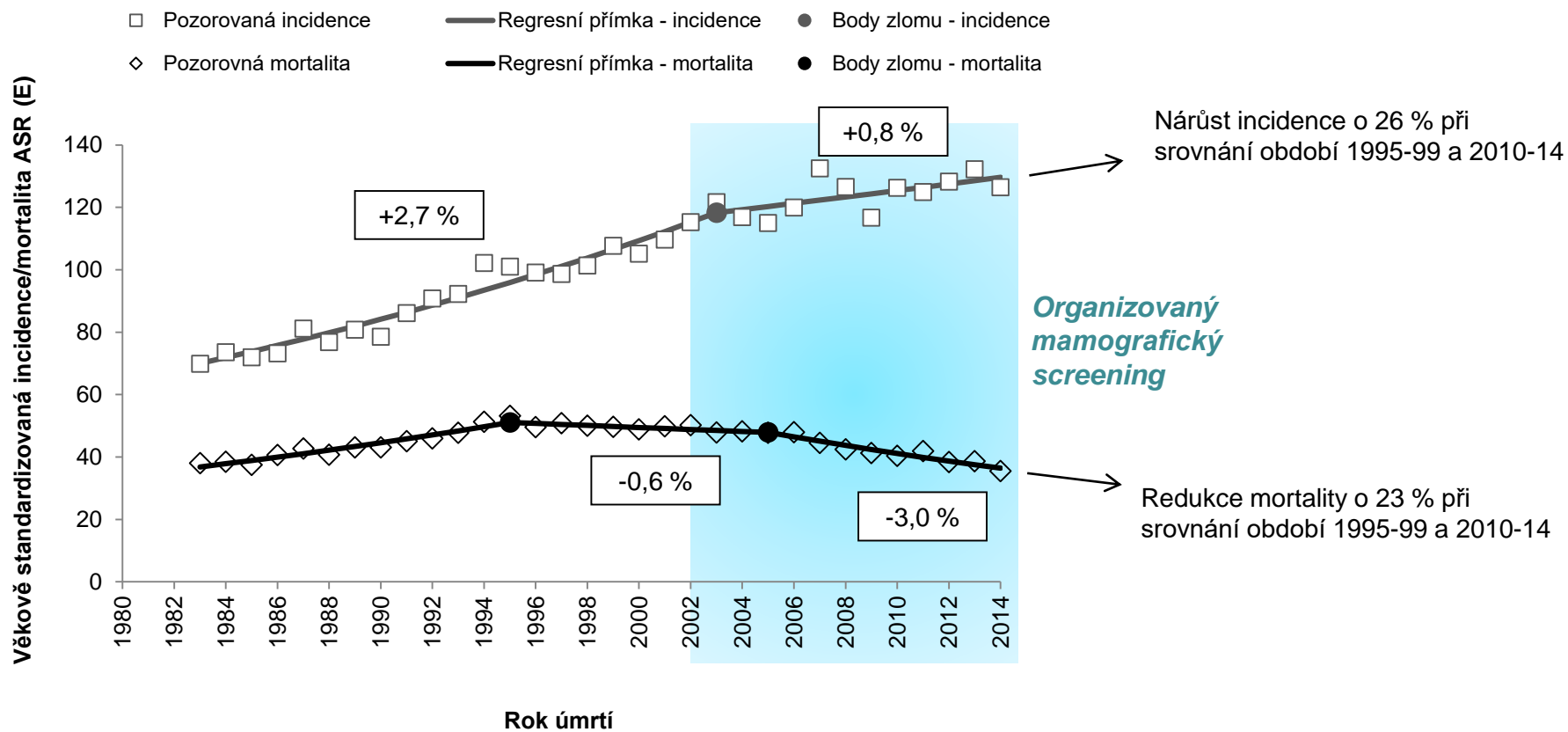
Karcinom prsu (C50)	Predikované hodnoty pro rok 2017	
	Incidence	(90% interval spolehlivosti)
Stadium I	3400	(3196; 3603)
Stadium II	2336	(2250; 2423)
Stadium III	842	(785; 900)
Stadium IV	507	(443; 570)
Klinické stadium neznámo	201	(168; 235)
CELKEM	7286	(6842; 7731)

PREVALENCE v roce 2017

Karcinom prsu (C50)	Predikované hodnoty pro rok 2017	
	Prevalence	(90% interval spolehlivosti)
Stadium I	42 431	(42 092; 42 770)
Stadium II	34 180	(33 876; 34 484)
Stadium III	8366	(8216; 8516)
Stadium IV	3369	(3274; 3464)
Klinické stadium neznámo ¹	2257	(2170; 2335)
CELKEM	90 603	(90 108; 91 098)

^{1,2} Objektivními důvody pro neuvedení stadia onemocnění jsou nálezy DCO nebo při pitvě, velmi časná úmrtí pacienta, nemocní neléčení pro kontraindikace onkologické léčby, odmítnutí léčby pacientem. Není-li neuvedení stadia vysvětleno, je záznam považován za neúplný.

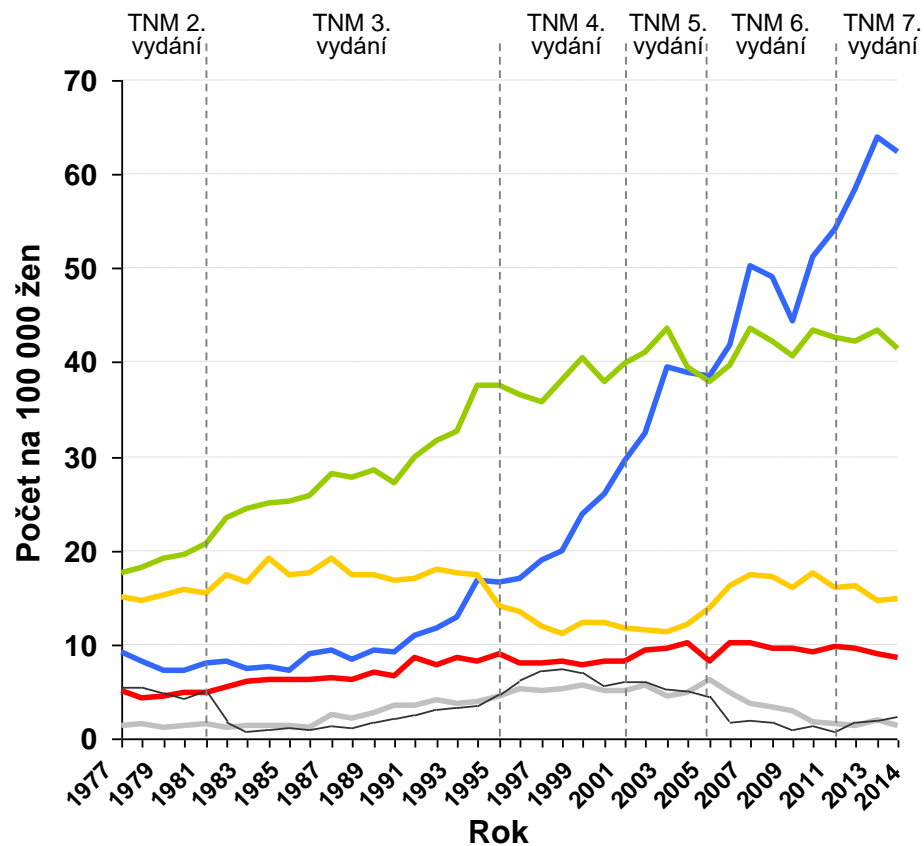
Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

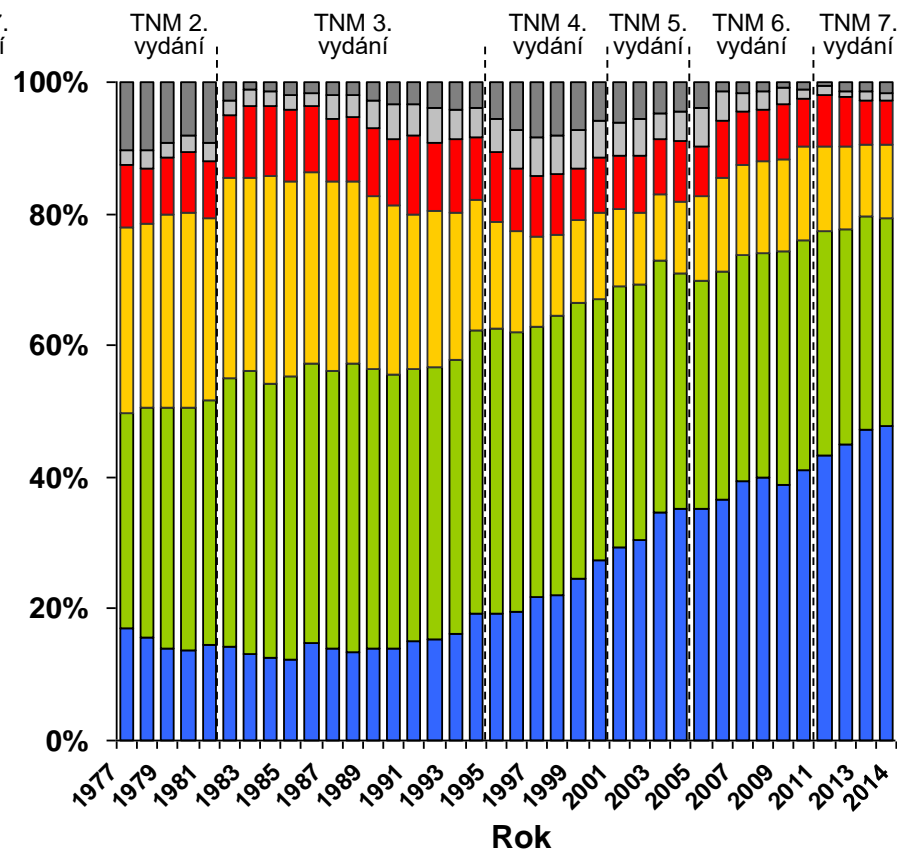
Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Vývoj incidence dle stadií

Vývoj záchytu stadií onemocnění

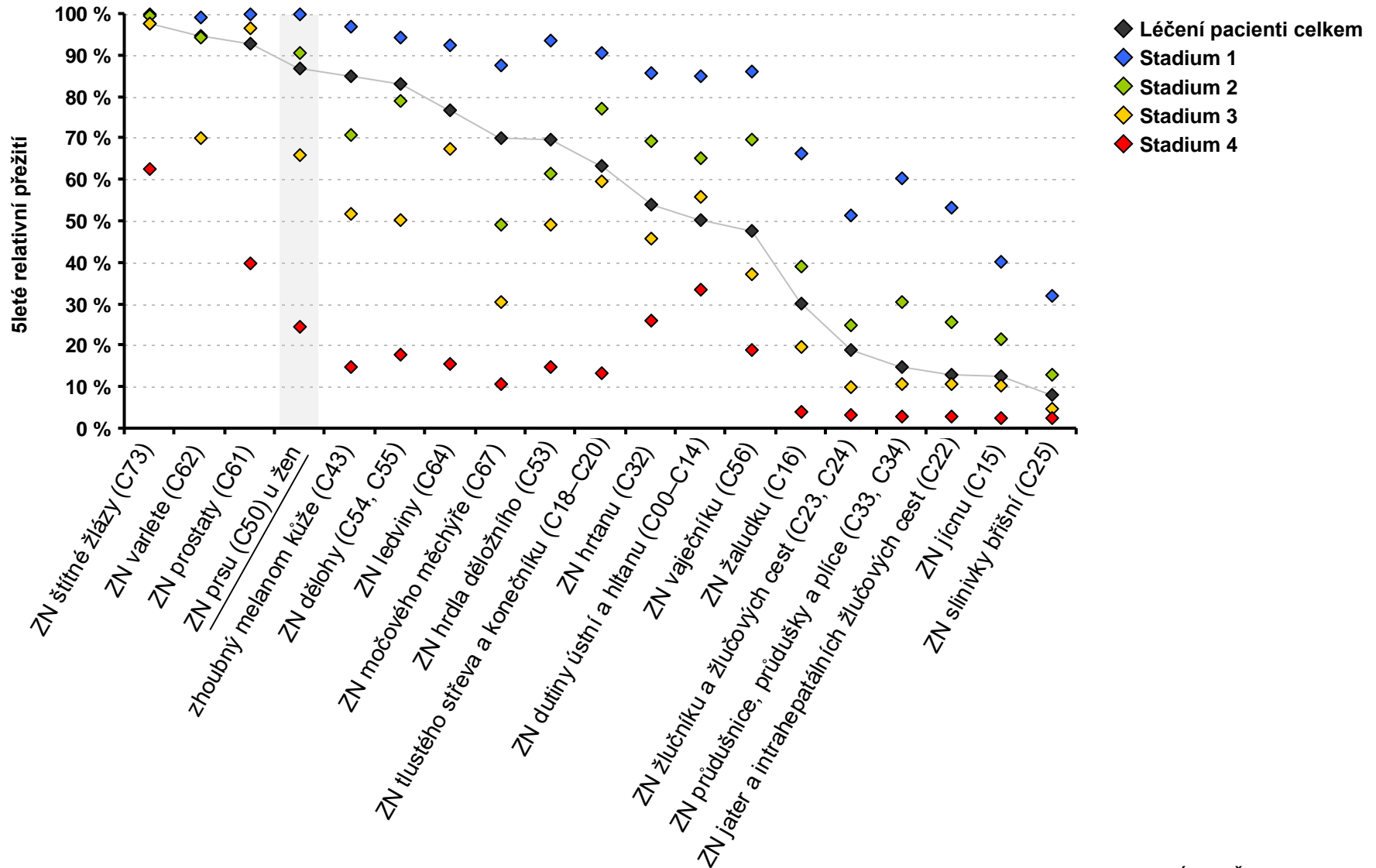

Stadium onemocnění:

■ 1
 ■ 2
 ■ 3
 ■ 4
 ■ neuvedeno z objektivních důvodů
 ■ neuvedeno – neúplný záznam

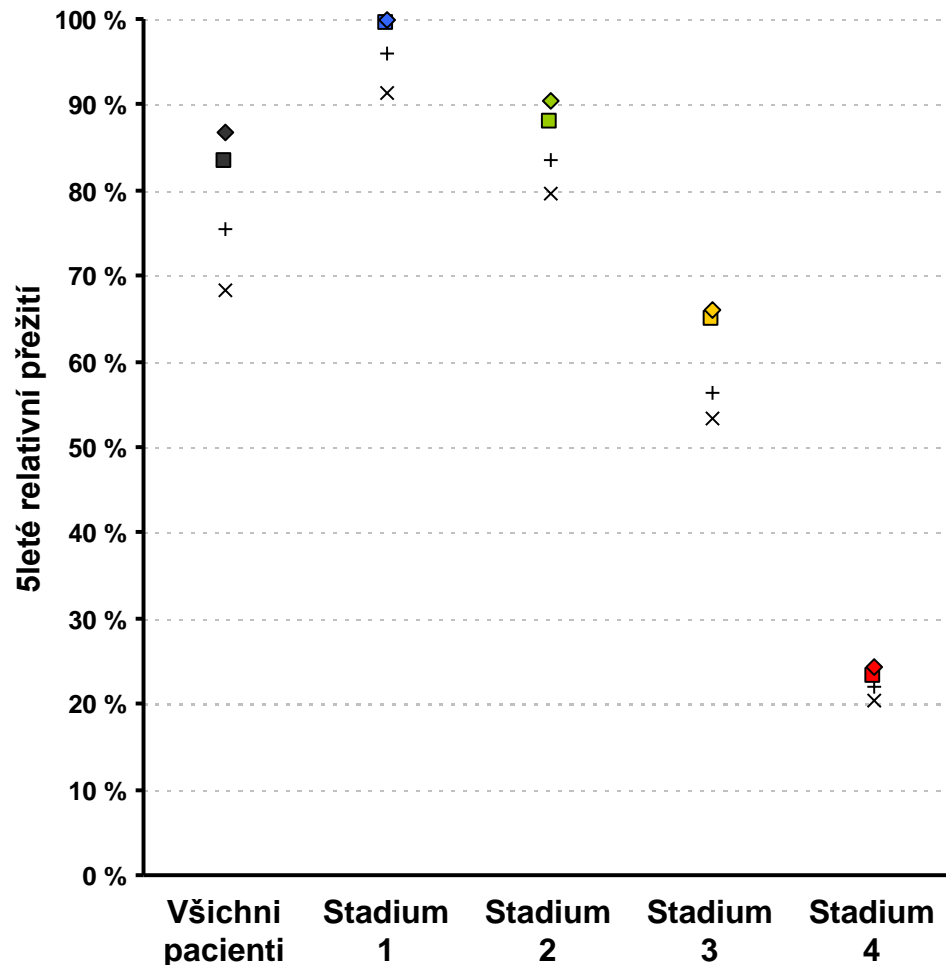
Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Analýza periody 2010–2014, všichni léčení pacienti

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Všechny léčené pacientky

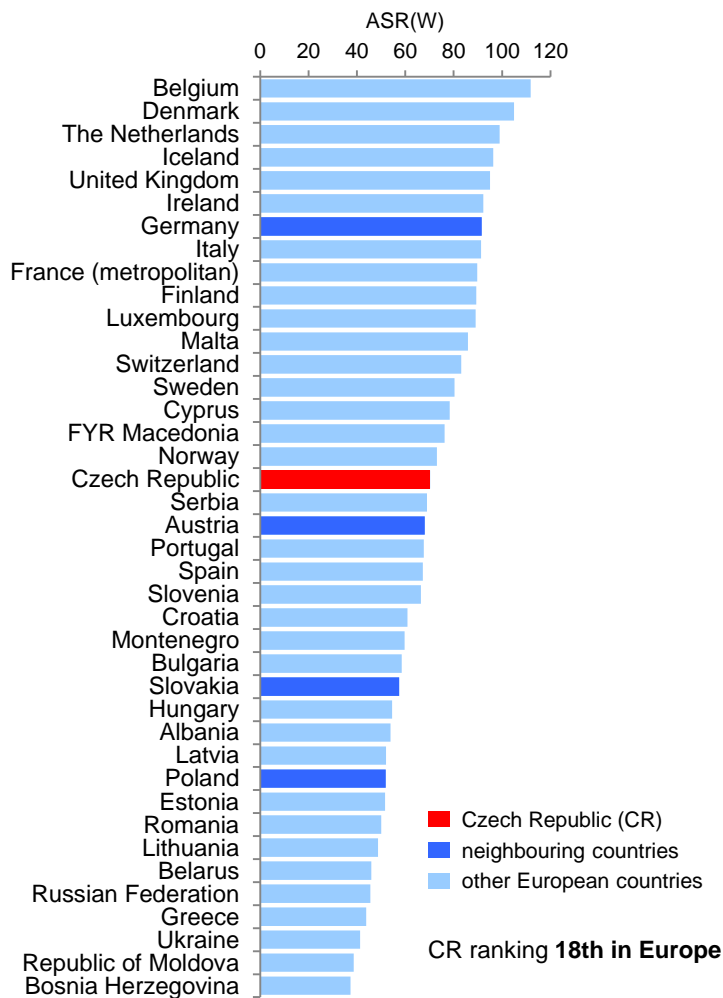
- ◇ 2010–2014 (analýza periody)
- 2005–2009 (analýza periody)
- + 1995–1999 (kohortní analýza)
- × 1990–1994 (kohortní analýza)

5leté relativní přežití léčených pacientek

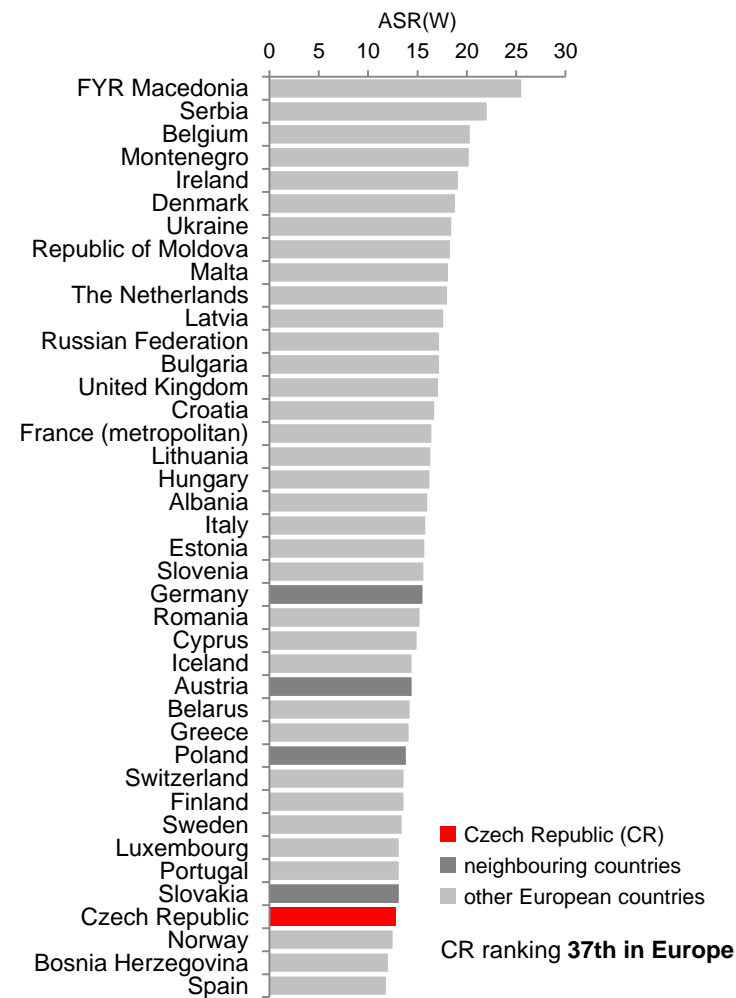
	1990–1994 (kohortní analýza)	1995–1999 (kohortní analýza)	2005–2009 (analýza periody)	2010–2014 (analýza periody)
Stadium 1	91,5 %	96,0 %	99,6 %	100,0 %
Stadium 2	79,6 %	83,5 %	88,1 %	90,5 %
Stadium 3	53,5 %	56,5 %	64,9 %	66,1 %
Stadium 4	20,6 %	22,2 %	23,2 %	24,5 %
Všichni pacienti	68,4 %	75,5 %	83,5 %	86,9 %

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

Incidence

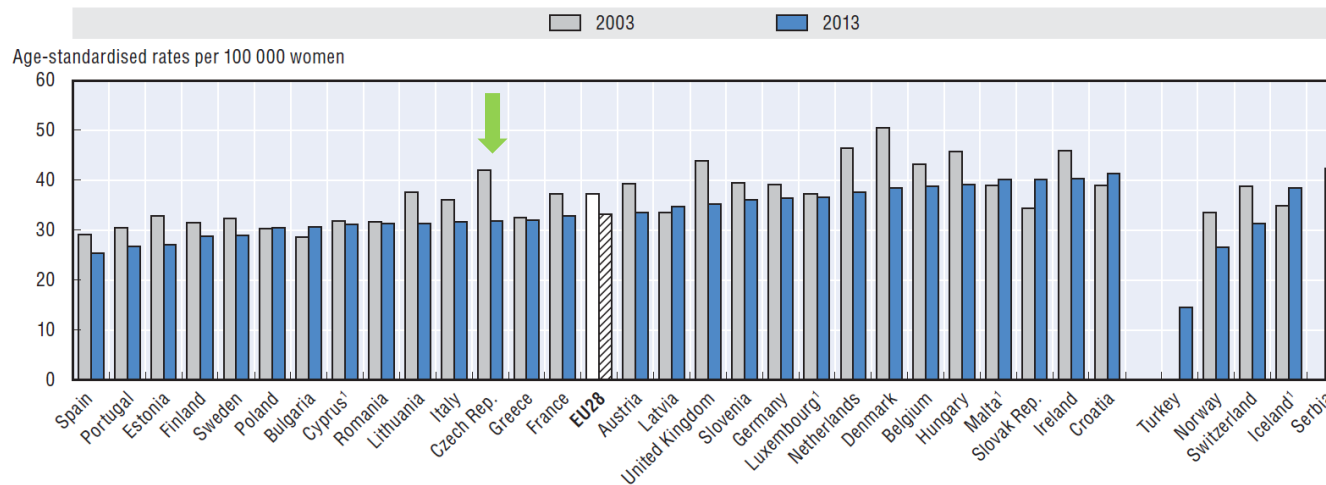

Mortality

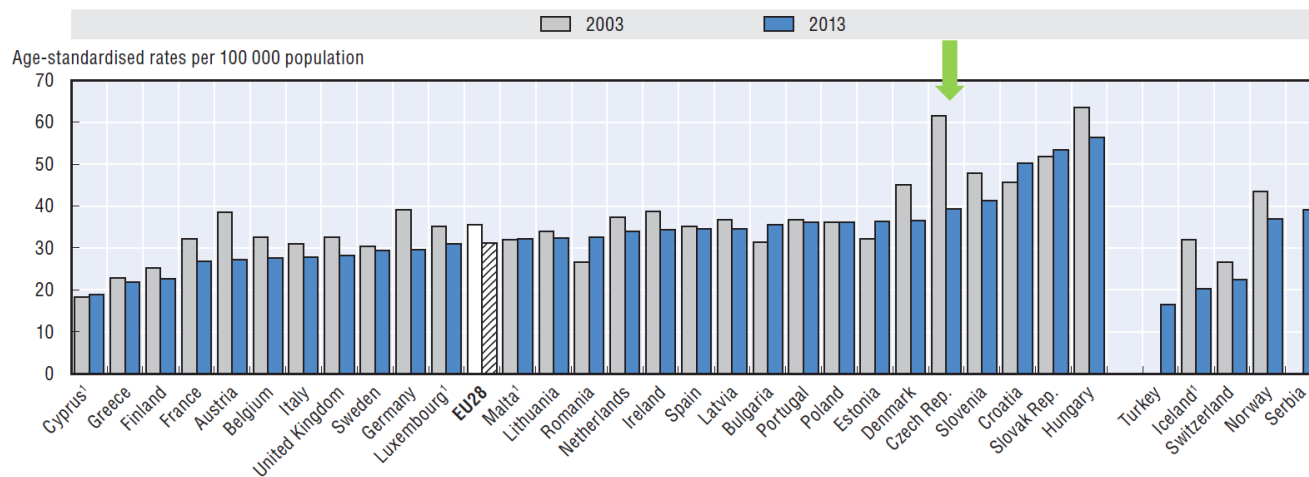

Zdroj: Ferlay, J., Soerjomataram, I., Ervik, M., Dikshit, R., Eser, S., Mathers, C., Rebelo, M., Parkin, D.M., Forman, D., Bray, F.: GLOBOCAN 2012 v1.0. Cancer Incidence and Mortality Worldwide: IARC CancerBase No. 11 [online]. International Agency for Research on Cancer. Lyon (France) 2013. Available from: <http://globocan.iarc.fr>.

6.20. Breast cancer mortality in women, 2003 and 2013 (or nearest years)

6.23. Colorectal cancer mortality, 2003 and 2013 (or nearest years)

2

**Adresné zvaní cílové populace
ke screeningu rakoviny prsu**

Preventivní program	Cílová populace	Screeningová metoda
Program screeningu karcinomu prsu	ženy ve věku od 45 let	mamografické vyšetření jednou za dva roky
Program screeningu kolorektálního karcinomu	muži a ženy ve věku od 50 let	50-54 let věku – test na okultní krvácení jednou ročně
		od 55 let věku – test na okultní krvácení jednou za dva roky NEBO primární screeningová kolonoskopie jednou za 10 let
Program screeningu karcinomu děložního hrdla	ženy ve věku od 15 let	cytologické vyšetření stěru z děložního hrdla jednou ročně

Princip zahájeného adresného zvaní k vyšetření: zdravotní pojišťovny zvou pouze občany, kteří se screeningu dlouhodobě neúčastní, zvaní jsou pojištěnci do 70 let

Pozvánky v období leden 2014 – červen 2015
celkem 3 501 951 pozvánek

Varianta dopisu	Pozvánka na screening zhoubného nádoru		
	děložního hrdla	prsu	kolorekta
1 Skupina muži - schází K			1 388 770
2 Skupina ženy - schází C	400 589		
3 Skupina ženy - schází M		229 018	
4 Skupina ženy - schází C+M	212 670	212 670	
5 Skupina ženy - schází K			678 903
6 Skupina ženy - schází C+K	81 744		81 744
7 Skupina ženy - schází M+K		112 710	112 710
8 Skupina ženy - schází C+M+K	397 547	397 547	397 547
Celkem pozvánek	1 092 550	951 945	2 659 674

K screening kolorekta, C screening děložního hrdla, M screening prsu

Celkový počet pozvánek není součtem pozvánek k jednotlivým programům, neboť pojištěnci jsou zváni k více programům současně

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

Poprvé pozvaní v období leden 2014 – červen 2015
celkem 2 247 863 pozvaných pojištěnců

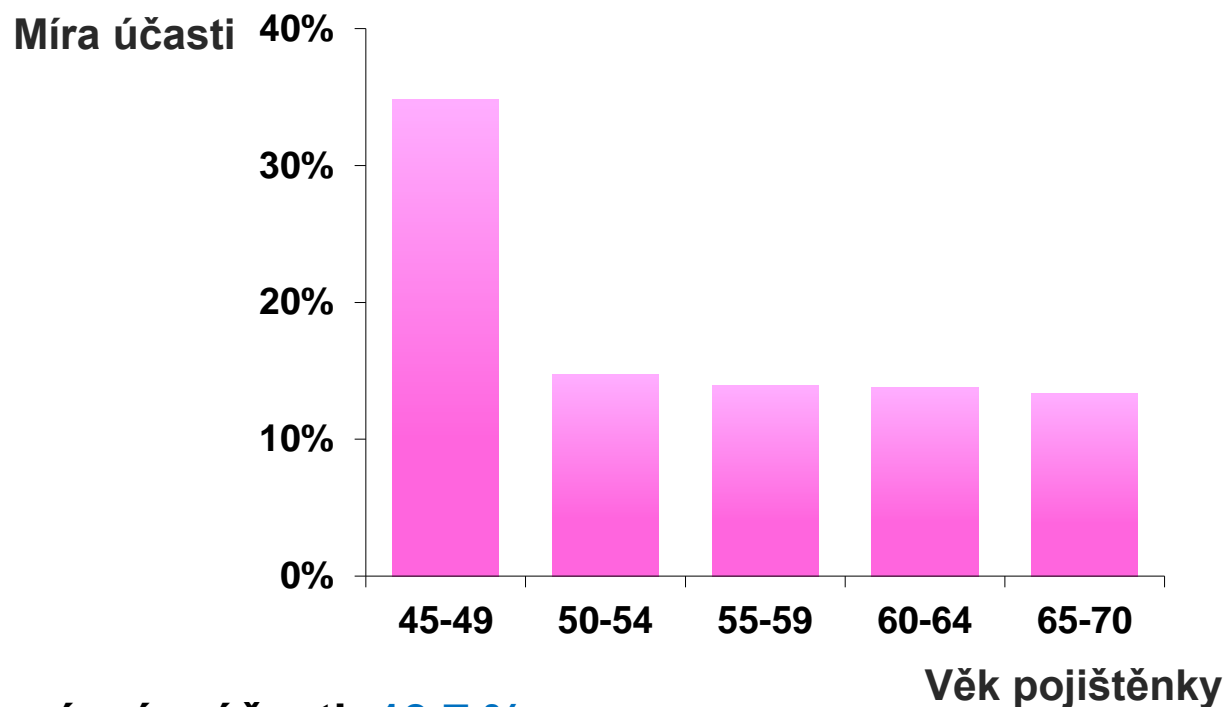
Varianta dopisu	Pozvánka na screening zhoubného nádoru		
	děložního hrdla	prsu	kolorekta
1 Skupina muži - schází K			890 858
2 Skupina ženy - schází C	260 835		
3 Skupina ženy - schází M		165 893 !	
4 Skupina ženy - schází C+M	124 052	124 052	
5 Skupina ženy - schází K			459 188 !
6 Skupina ženy - schází C+K	49 852		49 852
7 Skupina ženy - schází M+K		66 995	66 995
8 Skupina ženy - schází C+M+K	230 190	230 190	230 190
Celkem poslaných pozvánek	664 929	587 130	1 697 083
Odezva na adresné zvaní (podíl příchozích po prvním pozvání, do března 2016)	13,5%	19,7%	19,5%

K screening kolorekta, C screening děložního hrdla, M screening prsu

Celkový počet pozvaných není součtem pozvaných k jednotlivým programům, neboť pojištěnci jsou zvaní k více programům současně

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

Poprvé pozvaní v období leden 2014 – červen 2015, celkem 587 130 pozvaných
Ženy ve věku 45-70 let

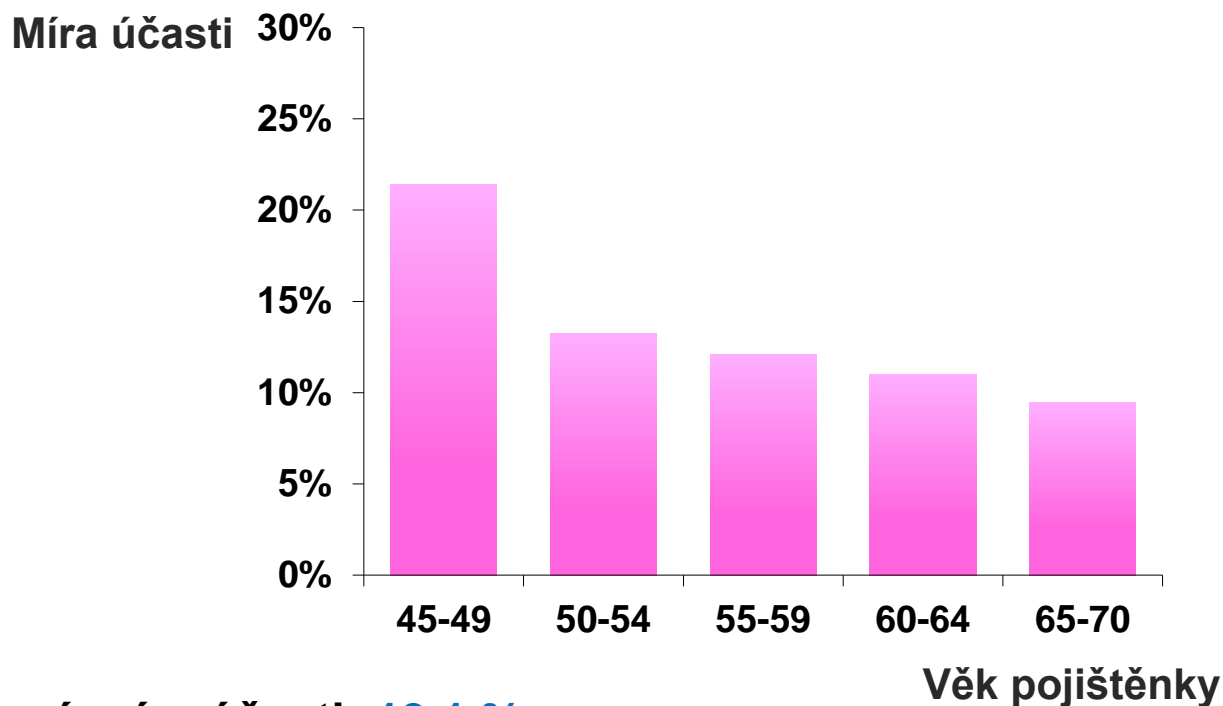
Celková míra účasti: 19,7 %

(je uvažována účast na screeningové mamografii, screeningové mamografii v dispenzární péči, diagnostické mamografii nebo doplňující mamografie)

Na pozvání ke screeningu karcinomu prsu zareagovala pětina žen - nejvíce nejmladší skupina žen, u kterých se může jednat o jejich první screening

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

Podruhé pozvaní v období červenec 2014 – červen 2015, celkem 364 128 pozvaných
Ženy ve věku 45-70 let

Celková míra účasti: 13,1 %

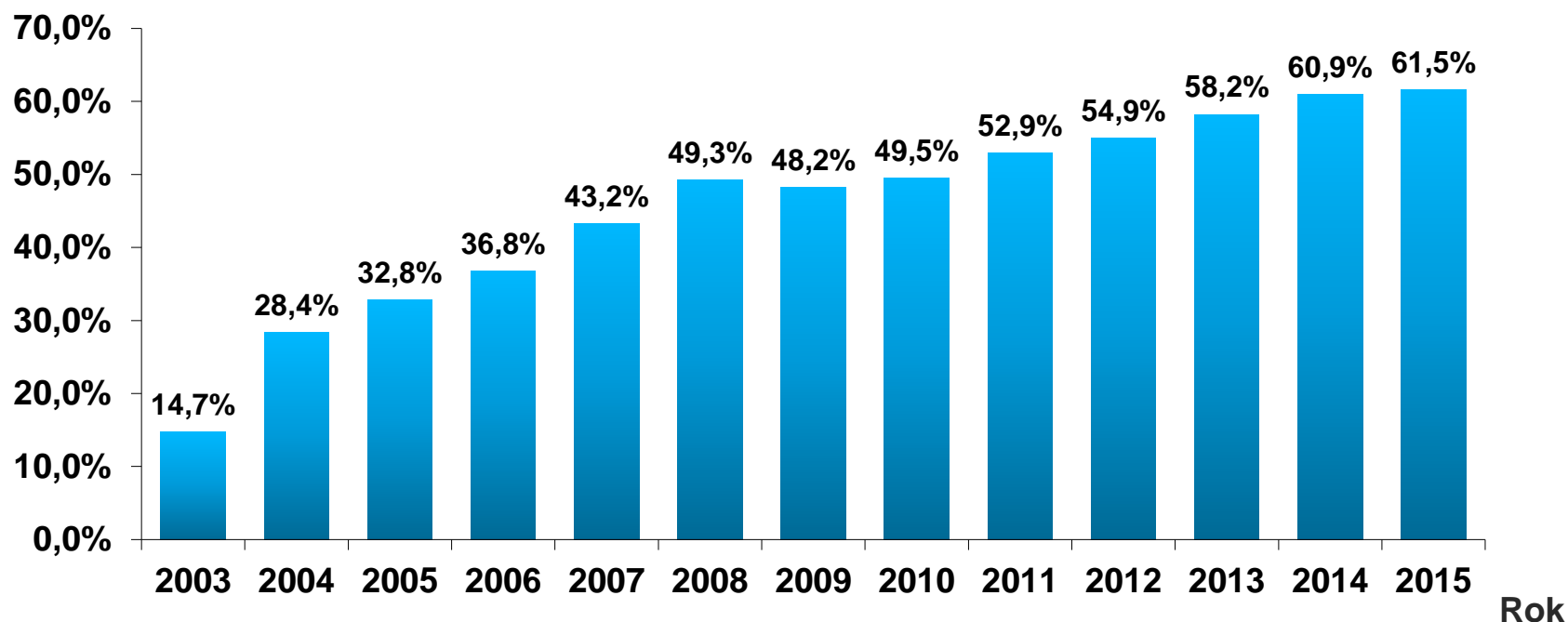
(je uvažována účast na screeningové mamografii, screeningové mamografii v dispenzární péči, diagnostické mamografii nebo doplňující mamografie)

Na druhé pozvání ke screeningu karcinomu prsu zareagovala více jak desetina žen - nejvíce nejmladší skupina žen

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

Screeningová mamografie (89220 + 89221 + 89223)

Celkové pokrytí cílové populace (ženy, 45-69 let)

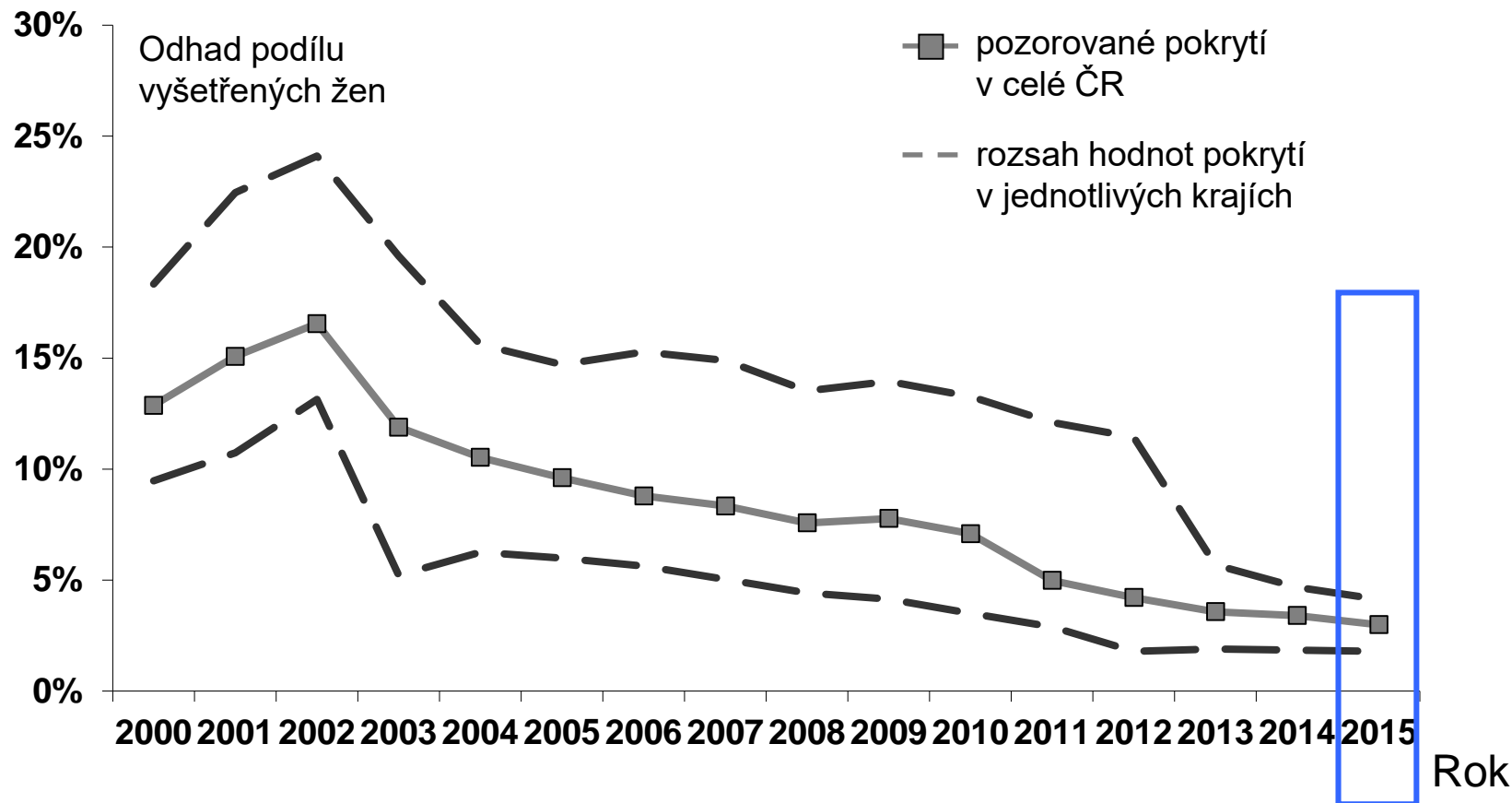

Údaj stanoví podíl žen v cílové populaci (1 756 629 žen v roce 2015), které podstoupily screeningovou mamografii během předchozích 2 let.

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

Ženy, 45-69 let

Diagnostická mamografie: 89179 + 89180

Podíl žen vyšetřených mamografií mimo organizovaný program byl maximální v roce 2002, od té doby se snižuje.

Zdroj: Data plátců zdravotní péče

3

**Využití dat EHIS v hodnocení
screeningových programů**

- ❖ **sběr dat pokrývající otázky o zdraví a se zdravím spojených tématech**
  - Základní sociodemografické charakteristiky
  - Zdravotní stav respondenta, výskyt chronických nemocí
  - Zdravotní péče
  - Životní styl

- ❖ **2.vlna šetření EHIS v roce 2014**, další vlna šetření v roce 2019

- ❖ **Šetření o zdraví bylo získané na reprezentativním vzorku z ČR**

- ❖ Osloveno 9 561 respondentů, **EHIS se zúčastnilo 6 737 osob (70 %)**

- ❖ Spolu s ÚZIS (hlavní koordinátor) byl do výběrového šetření zapojen ČSÚ, SZÚ

Pokrytí za rok 2014

Screeningový program	Pokrytí dle dat PZP	Pokrytí dle dat EHIS
Mamografický screening (ženy 45-69 let; dvouletý screeningový interval)	60,9 %	77,3 %
Kolorektální screening (muži a ženy od 50 let; dvoustupňový design)	30,8 %	37,2 %
Cervikální screening (ženy 25-59 let; jednoletý screeningový interval)	55,2 %	60,9 %

Pokrytí vyšetřením: Údaj stanoví podíl žen v cílové populaci, které podstoupily screeningovou mamografii během předchozích 2 let.

V případě EHIS se jedná pouze o odhad (jsou zde zahrnuty i diagnostické výkony). Byly uvažovány jen případy, kdy odpovídal pouze respondent.

Ženy ve věku od 45 let

Byly uvažovány jen případy, kdy odpovídala pouze respondentka

Parametr	Ženy, které se zúčastnily screeningu	Ženy, které se NEzúčastnily screeningu
Věk, průměr	59,9	69,0
BMI, průměr	27,4	27,0
Konzumace alkoholu (denně nebo 5-6 dní v týdnu), procento	6,4 %	5,5 %
Kouření (denně nebo příležitostně), procento	21,3 %	17,7 %
Konzumace ovoce nebo zeleniny denně, procento	66,1 %	52,8 %
Fyzická aktivita (více jak 150 minut aerobní fyzické aktivity), procento	17,8 %	6,6 %

Potenciální proměnné související s účastí ve screeningu:

VĚK, STUPEŇ URBANIZACE, RODINNÝ STAV, NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ, ČISTÝ PŘÍJEM DOMÁCNOSTI

Signifikanční výstupy z vícerozměrné logistické regrese

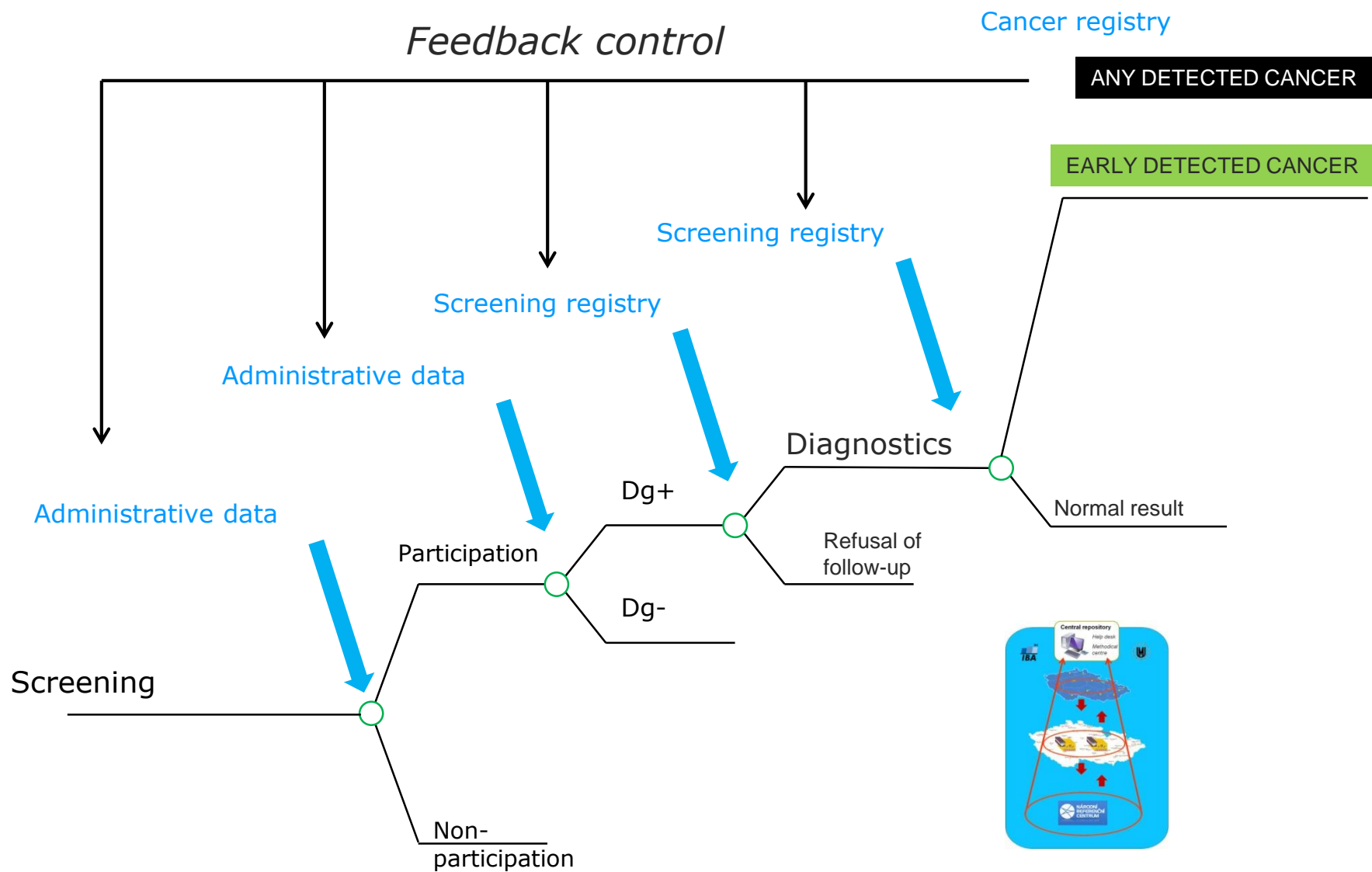
U žen starších 65 let je s postupujícím věkem menší šance účasti na screeningu. Naopak u žen s vyšším vzděláním a se středním nebo vyšším čistým příjmem domácnosti je vyšší šance účasti na mamografickém screeningu.

4

Co dál?

4

Závěr

- ❖ ZN prsu představuje (vedle C44) nejčastější zhoubný nádor u žen
- ❖ Přes rostoucí incidenci klesá mortalita; pětileté přežití léčených pacientek je téměř 90 %, relativní přežití je v prvním stadiu takřka 100%
- ❖ Díky časnému zachytu představují první stadia téměř polovinu invazivních nádorů prsu (tři čtvrtiny v rámci screeningů)
- ❖ Pokrytí mamografickým screeningem v čase setrvale roste, a to i díky přispění adresného zvaní ke screeningu. Tzv. šedý screening v posledních letech takřka vymizel
- ❖ EHIS představuje další důležitý element v hodnocení preventivních programů, pomocí kterého lze charakterizovat skupinu osob, které se neúčastní screeningových programů
- ❖ Komplexní informační podpora je zásadní pro monitoring programů screeningu zhoubných nádorových onemocnění
- ❖ Individuálního propojení různých datových zdrojů (populační, onkologický a screeningový registr)

A close-up photograph of a woman's face, focusing on her blue eyes and freckled skin. Her blonde hair is visible on the left side of the frame. The image is positioned on the left side of a slide that has a white background for the text and a light green background for the right side.

Mamo.cz

DĚKUJI ZA POZORNOST!